

DUCH SVĚTA V KROCÍCH FIGURÁCH I TÓNECH

Plakáty v centru Dobřichovic zvaly koncem května na podnik v našem okolí neobvyklý, totiž na program barokních tanců, s magickým názvem *Spiritus mundi*, což je v překladu z latiny *Duch světa*. Pravidelní návštěvníci festivalu *Musica viva* mají jistě v živé paměti vystoupení souboru *Chorea historica*, jenž předvedl pod vedením proslulé choreografky a badatelky doc. Evy Kröschlové dva velice zajímavé a poučné programy založené na rekonstrukcích tanců doby renesance. Tam by tedy již jistá představa byla ... Ale tance barokní? Věc pro laika pramálo známá! Ctitelé barokní hudby mají zajisté v oblibě četné a krásné taneční suity autorů doby baroku, suity pro sólové nástroje i pro rozličná nástrojová obsazení. Jsou krásné, doslova okouzlující, zpěvné, skočné, tance se v nich střídají podle vcelku čitelných schémat, ale popravdě řečeno - je toho tam jaksí jen půlka ... Je tam ona *Musica*, ale ten Tanec, ten tam reálně chybí a v představách se těžko, přetěžko rodí. Proto vzbudil nový projekt souboru *Ludus musicus* a skupiny specialistů na barokní tance, která funguje pod vedením skutečné a výrazné osobnosti tohoto oboru Hany Slačákové, velikou zvědavost a notné očekávání.

Nutno nyní dodat, že to očekávání nebylo ani v nejmenším zklamáno! Když nastal onen sobotní večer 29. května, vyrazili jsme do Sálu MUDr. F. Fürsta (třeba k tomu ještě podotknout, že šlo vlastně o první pořad v širším rámci letošního ročníku festivalu *Musica viva*). Našli se i tací, kdož pravili, že v zámku by taková nóbl trachtace byla mnohem půvabnější (a měli by pohříchu pravdu ...), leč typ a stav tamní betonové podlahy baroknímu tanečnímu reji zatím hrubě nepřeje, takže volba sálu dr. Fürsta byla vlastně logická. I tak si ale přítomní v tomto civilnějším prostředí nepochybně přišli na své, o čemž svědčí dlouhý aplaus i nadšené reakce přítomných a dlouhá povídání po skončení pořadu.

Ale konečně k věci: co jsme tedy měli možnost vidět a slyšet? Nejprve fakta: jak již předesláno, program dostal trefný název *Spiritus mundi*. K tomuto názvu se ještě přidružil podtitul *Čtvero živlů - čtvero temperamentů*. To vše proto, že program a scénář byl postaven na hudebním a tanečním zobrazení čtyř základních živlů (země, povětrí, voda, oheň) a jim odpovídajících lidských povah. Je to vlastně tak trochu v souladu dávným Aristotelovým názorem, že tanec odráží lidské charaktery, jejich vášně i skutky. Scénář večera připravil a představení režíroval F. Běhounek, autorem vynikajících replik historických kostýmů byl Miroslav Smaha. Choreografie jednotlivých tanečních částí byla prací Hany Slačákové. Tančili (a věru skvěle): Hana Slačáková, Blanka Ferjentsik Wernerová, Štěpánka Kouhoutová, Tomáš Kubín, Radek Šula a Miroslav Smaha. Musiku obstaral soubor *Ludus musicus*, tentokrát v komorním a poněkud inovovaném složení: Beata Altior – housle a zpěv, Dana Klásková – housle, Filip Tvrzský – cembalo, Jakub Michl – viola da gamba, Jan Venclík – recitace, zpěv a vedoucí souboru František Běhounek, jenž zahrál na barokní kytaru a mandolinu. Zvláštní roli malého *Claudicula* s šarmem a grácií zvládl Prokop Sodomka.

Celý večer zahájil instrumentální úvod, v němž zazněly v podání souboru známé a velice efektní renesanční a barokní „hity“. Vedle Praetoriova (1571-1621) vděčného skvostu *Audite, silete* tak měli posluchači možnost vyslechnout např. miniaturu Henryho Purcella (1659-1695) *Sweeter than Roses*, *Kuřákovo rozjímání* J. S. Bacha (1685-1750), výběr z proslulých *Folies d'Espagne* Archangela Corelliho

(1653-1713) či půvabné *Signum*, připisované Tielmanu Susatovi (cca 1510/15-1570). Soubor si tyto skladby vysloveně užil, zahrál i zazpíval je s viditelnou chutí a zaujetím.

A pak již došlo na samotné tance. Za Introit posloužil slavný tanec *La Matelotte* z opery *Alcyone* Marina Maraise (1656-1728 ... - pamatujete na skvělý film *Všechna jitra světa?*). Hudba francouzských či ve Francii působivších autorů se pak v programu objevovala častěji. Ne nadarmo doboví autoři psali při charakteristikách hudby jednotlivých národů o tom, že „Španělé naříkají, Italové zpívají a Francouzi tančí“.

Celý taneční blok sestával ze čtyř částí nazvaných podle živiů: Země, Povětrí, Voda, Oheň. Každá část byla vhodně uvedena sólovým baletem prvního neitalského dvorního kapelníka na vídeňském dvoře a ve své době věhlasného houslisty Johanna Heinricha Schmelzera (1620/23-1680). Šlo přirozeně o jeho *Balletto di 4 Elementi* (vydáno ve Vídni 1677) a výběr to byl vskutku příhodný a provedení skvostné. Totéž ovšem platí i o textové složce, jež jednotlivé části uváděla. Jan Venclík v ní vzornými antickými hexametry deklamoval do češtiny přeložené úvodní pasáže o stvoření světa z Ovidiových *Proměn*.

Jinak zazněla k jednotlivým tancům mimo jiné např. hudba Jeana-Baptiste Lullyho (1632-1687), již zmíněného Henryho Purcella, Giovanniho Baptisty Martiniho (1706-1784, při jeho populární *Vlaštovičce* sálem létaly dokonce i papírové vlaštovky), Williama Boyce (1711-1779), ale také *Oheň svatodušní* Adama Michny z Otradovic (1600-1676).

Teoreticky se historické tance dají svým způsobem a do jisté míry spolehlivě rekonstruovat z řady dosti výmluvně vypovídajících pramenů. Záleží ovšem na odborných znalostech, zkušenosti a invenci choreografa, aby vznikl srozumitelný a dnes uchopitelný finální tvar. Vše však do sebe zapadne až ve chvíli, kdy se cesty hudby a tance protnou. Jakkoli se zdá být vztah hudby a tance logický a přirozený, teprve při takovémto propojení „in situ“, v jedné chvíli a na jednom místě, se náhle odkryje řada zajímavých souvislostí, které běžný divák a posluchač třeba jen vzdáleně tušil či nesměle odhadoval. Náhle se zdají pochopitelnější tempa skladeb v závislosti na systému a možnostech pohybů, zdají se zřejmějšími hudební afekty a obráceně je viditelnější i logika pohybů odvozených z průběhu i charakteru hudby. Tanečníci i musikanti předvedli vše výše uvedené s noblesou, elegancí i precizností.

Měli jsme již, jak již výše vzpomenuto, jistou možnost srovnání s tanci doby renesance. A zde bylo zjevné, jak velký skok nastal během 17. století, pokud jde o nároky na pohybovou vybavenost tanečníků i o záměrnou a stylizovanou komplikovanost pohybů a obraznost gest. Platí to jak o tancích, které reprezentovaly spíše společenskou rovinu, tak o tancích pocházejících z prostředí barokního divadla, kde se tanec uplatnil podstatně a velmi bohatě, většinou na virtuosní úrovni. Hudba tak důvěrně známá najednou dostala vpravdě prostorovou dimenzi, což je zkušenost nesmírně cenná, avšak těžko popsatelná a zvažitelná. Jednotlivé choreografie byly nápadité, plné šarmu, elegance i vtipu. Vše pak bylo provedeno s lehkostí a přesností.

Hudba k tancům byla vybrána velmi příhodně a na jejím výběru byla jasně znatelná zkušenost autorů celého představení. Navíc *Ludus musicus* předvedl vynikající interpretační výkon, musikanti zahráli i zazpívali věru nelehké pasáže s přesnou artikulací a s virtuosní jistotou. Těžko vyzvedávat jednotlivé interpretační výkony, přesto však učinme alespoň jednu výjimku: technickou bravurou strhla přítomné zejména houslistka a sopranistka Beata Altior (známá milovníkům barokní hudby tu i v zahraničí díky spolupráci s řadou renomovaných kapel, třeba také s Ritornellem Michaela Pospíšila). Uvedené, prosím, necht' v žádném případě nesnižuje výkon ostatních musikantů, kteří rovněž zaslouží za svůj výkon

zhruba do poloviny a nastala „velká přestávka“, jež trvala až do první neděle letošního června, tedy do 6. dne tohoto magického měsíce. Brány lázní v Krokových Varech se toho dne opět otevřely a mohli jsme znovu (pokolikáté vlastně už ...) prožít ukrutná dramata, jež přicházejí za děsivé střídání dvou období, nostalgii Antonínovu, bojovnické zaujetí majorovo i abbého za veršiky skrytou „namlouvačnost“, za níž málem položil ucho. To vše za doprovodu kapely, jež skvěle sázela jeden dobový hit za druhým. Představení se vskutku podařilo, kouzelný Vančurův text znovu vystavěl úzdravný most přes řeku shonu, hektiky, manipulace, sebeprosazování a buzerace a dovedl diváky do krajů, kde se tiše a moudře rozmlouvá o věcech tělesných i duchovních ve „správném smyslu“ mravním. Jakkoli všichni zúčastnění vložili svůj podstatný díl na společný stůl, v hlavních rolích excelovali zejména: Lucie Kukulová (paní Kateřina), Martin Stanovský (Antonín), Ivo Tamchyna (abbé), Zdeněk Kabelka (major), Jiří C. Paul (kouzelník Arnoštek), Dorothea Solničková (Anna) a Josef Paul (hostinský a pováživý dědeček). Krásné chvíle se pak opakovaly ještě za týden, v neděli 13. června. A tohle představení bylo snad ještě povedenější! Pro ilustraci přinášíme alespoň jednu diváckou fotografii z klíčové scény, v níž Antonín za majorovy asistence přiřívá abbému natržené ucho. Toto léto budiž opět onou „velkou přestávkou“. Ale o první červnové neděli roku 2011 jsou všichni milovníci Vančurových hovorů, jež rozhodně „stojí za opakování“, srdečně zváni ...

J. Matl

Antonín (M. Stanovský) a major (Z. Kabelka) přiřívají abbému (I. Tamchyna) natržené ucho. Foto J. Beneš

MÚ DOBŘICHOVICE

zve přátele dobré musiky

na koncert sopranistky

AMY ROSINE

ze spřáteleného Manhattanu (Kansas, USA)

Pěvkyni doprovodí na klavír

PROF. JAROSLAV ŠAROUN

V programu zazní hudba

Samuela Barbera (*Hermit Songs*), Henryho Purcella,
G. F. Händela a dalších autorů a také výběr ze spirituálů

Koncert se uskuteční

**24. července 2010 v kostele sv. Martina a sv. Prokopa v Karlíku
v 18 hodin**

výtěžek ze vstupného podpoří údržbu kostelů
v Dobřichovicích a v Karlíku

Vstupné dobrovolné

(<http://www.amyrosine.com>)